

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสมาชิกในครอบครัวและสังคมโดยรวม จะเห็นได้ว่า การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่นและมั่นคงจะเป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของคนในครอบครัว เมื่อครอบครัวอบอุ่นก็จะส่งผลดีให้แก่สังคมจนถึงระดับชาติ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเพื่อการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว” มีจุดประสงค์หลักในการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาและวิธีการแก้ปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์การรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมละครที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว
3. เพื่อวิเคราะห์การเชื่อมโยงภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองกับชีวิตจริงจากทัศนะของผู้ชม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้งหมด 4 เรื่อง คือ เฮง เฮง เฮง , เป็นต่อ , บางรักซอย 9 และบ้านนี้มีรัก จากบทละครโทรทัศน์ทั้งหมด 48 ตอน จำนวนเรื่องละ 12 ตอน ประกอบการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ชมละครที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างต่อเนื่อง จำนวน 30 คน ซึ่งสามารถสรุปผลจากการรวบรวมข้อมูลและอภิปรายได้ดังนี้

1. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาและวิธีการแก้ปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในปัจจุบัน

ภาพรวมของเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในละคร

จากการสรุปภาพรวมของละครละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้ง 4 เรื่อง พบว่า แต่ละเรื่อง นำเสนอภาพความเป็นครอบครัวที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ละครเรื่อง “เฮง เฮง เฮง” เป็นเรื่องราวของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน นำเสนอชีวิตคนชนชั้นล่าง เป็นครอบครัวขยายที่สมาชิกภายในบ้านประกอบไปด้วยกลุ่มคน 3 generation โดยมีอาม่าเป็นผู้ใหญ่ที่อาวุโสที่สุดที่ทุกคนให้ความเคารพ และมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน คนในและคนนอกชุมชนด้วย เนื่องจากเป็นครอบครัวที่ประกอบอาชีพค้าขาย

ละครเรื่อง “เป็นต่อ” เรื่องราวการใช้ชีวิตของหนุ่มโสดรุ่นใหม่ที่อยู่ในสังคมเมือง เป็นครอบครัวขนาดเล็กที่สมาชิกในบ้านมีเพียง 1 Generation คือ พี่-น้องมาอาศัยอยู่ด้วยกัน ปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ จึงเกิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากต่างฝ่ายต่างออกไปทำงาน ขาดปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับการทำงาน เพื่อนฝูง และสถานบันเทิง

ละครเรื่อง “บางรักซอย 9” เรื่องราวที่ถ่ายทอดชีวิตของคนวัยทำงานในสังคมเมืองยุคปัจจุบัน ซึ่งมีทั้งเรื่องอนาคต การงาน และความรัก เป็นครอบครัวขนาดเล็ก สมาชิกภายในบ้านประกอบด้วยคน 2 Generation อาศัยอยู่รวมกัน คือ พ่อ แม่ ลูก โดยแม่ทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว พ่อเป็นช่างเท้าหลัง

ละครเรื่อง “บ้านนี้มีรัก” เป็นลักษณะครอบครัวขยายของคนชนชั้นกลางที่อาศัยอยู่ในสังคมเมือง โดยมีแม่เป็นเสาหลักรวมความรัก ความอบอุ่นของทุกคนในบ้าน สมาชิกภายในบ้านประกอบด้วยกลุ่มคน 4 Generation ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกมีหลายรูปแบบ ได้แก่ พ่อแม่ ลูก , พี่ น้อง , สามี ภรรยา , แม่ยาย ลูกเขย ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงหนีไม่พ้นความขัดแย้งของคู่ความสัมพันธ์เหล่านี้ อย่างไรก็ตามปัญหาต่างๆ ก็ได้รับการคลี่คลายและจบลงอย่างมีความสุข

ปัญหาและข้อคิดที่ถูกหยิบยกมานำเสนอในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง

สำหรับปัญหาที่ปรากฏอยู่ในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้ง 4 เรื่อง และมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของละคร นำไปสู่ปมปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ ในเรื่องนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาทั่วไปที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกๆ คนในสังคม มีทั้งเรื่องใกล้ตัวและเรื่องไกลตัว และในบางตอนยังพบว่า ผู้เขียนได้หยิบยกสถานการณ์ปัจจุบัน ประเด็นสังคมที่สังคมพูดถึงในขณะนั้นมานำเสนอในเชิงขำขัน ล้อเลียน ซึ่งเป็นจุดเด่นของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองที่หยิบยกเหตุการณ์ปัจจุบันมาสอดแทรกได้ตลอดเวลา เป็นสื่อที่ช่วยสะท้อนสภาพสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งเมื่อก้าวถึงปัญหาที่ผู้เขียนหยิบยกมาเป็นประเด็นหลักในการดำเนินเรื่องนั้นสามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้

1. **ปัญหาครอบครัว** คนในครอบครัวเดียวกันอาศัยอยู่ร่วมกันย่อมมีปัญหากระทบกระทั่งกันได้เสมอ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะมีสาเหตุมาจากความเข้าใจผิด การมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งความขัดแย้งเหล่านี้ อาจจะเป็นความขัดแย้งระหว่างสามีกับภรรยา พ่อแม่กับลูก พี่กับน้อง ฯลฯ หรือแม้แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกคนใดคนหนึ่งครอบครัว แต่ได้ส่งผลกระทบต่อสมาชิกคนอื่นๆ ทำให้ทุกคนในครอบครัวต้องช่วยกันแก้ไขปัญหา

2. **ปัญหาความรัก** คือ ปัญหาที่มาจากเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ระหว่างหนุ่ม สาว ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดเรื่องวุ่นวายต่างๆ ตามมา

3. **ปัญหาสังคม** คือ ปัญหารอบตัวที่เกิดขึ้นในสังคมและได้เข้ามามีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง ความเสมอภาค ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ รวมถึงการนำสถานการณ์ เหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้นมาสอดแทรกไว้ในเนื้อเรื่องด้วย

4. **ปัญหาการทำงาน** จะเห็นได้ว่าเวลาในชีวิตประจำวันของคนเราส่วนใหญ่ นั้น มักจะหมดไปกับการทำงาน ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาที่การทำงานไม่ว่าจะเป็นงานอะไรย่อมมีปัญหาและความขัดแย้งเกิดขึ้นได้เสมอ แม้ว่าบางครั้งปัญหานั้นอาจจะไม่เกิดจากตัวเรา แต่อาจจะเป็นปัญหาที่มาจากกลุ่มคนที่ต้องทำงานร่วมกันก็ได้

5. **ปัญหาทั่วไป** คือ ปัญหาทั่วไปที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน มีทั้งเรื่องใกล้ตัวที่ทุกคนอาจจะรู้อยู่แล้ว แต่ไม่ได้ใส่ใจ ให้ความสำคัญ หรือเรื่องไกลตัวที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งผู้เขียนหยิบยกมานำเสนอเพื่อช่วยเตือนสติและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

ผลการศึกษาปัญหาที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองแต่ละเรื่องแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนบทให้น้ำหนักในการเลือกปัญหาใดปัญหาหนึ่งมานำเสนอในโครงเรื่องหลัก (Main Plot) และโครงเรื่องรอง (Sub Plot) แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแก่นเรื่องของละครเรื่องๆ นั้น กล่าวคือ

ละครเรื่อง "เฮง เฮง เฮง" ทั้งหมด 12 ตอน จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่ผู้เขียนบทเลือกมาเป็นประเด็นในการดำเนินเรื่องมากที่สุดคือปัญหาทั่วไป ซึ่งพบมากถึง 11 ครั้ง ทั้งนี้เพราะละครเรื่อง เฮง เฮง เฮง เป็นเรื่องราวของครอบครัวคนจีนครอบครัวใหญ่ที่มีคนหลายรุ่นหลายวัยอาศัยอยู่รวมกัน รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านใกล้เคียง ซึ่งเมื่อคนจำนวนมากมาอาศัยอยู่รวมกัน มีการติดต่อสื่อสารกันย่อมเกิดปัญหามากมายตามมา ดังนั้น ปัญหาที่ผู้เขียนหยิบยกมานำเสนอในเรื่องจึงไม่ได้เน้นหนักไปที่ปัญหาครอบครัว ปัญหาความรัก ปัญหาสังคม หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการนำเสนอปัญหาทั่วไป ที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน เพื่อให้สอดคล้องกับแก่นของเรื่อง

ละครเรื่อง "เป็นต่อ" เป็นละครที่นำเสนอเรื่องราวความผูกพันระหว่างพี่น้อง ที่แยกจากครอบครัวมาอาศัยอยู่ด้วยกันตามลำพังในคอนโดกลางเมือง และการใช้ชีวิตของหนุ่มสาวรุ่นใหม่ที่แสวงหาคู่ และความมั่นคงในชีวิต ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่พบว่าละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง จำนวน 12 ตอน ปัญหาที่ถูกหยิบยกมากล่าวถึงเป็นมากที่สุด คือปัญหาครอบครัวและปัญหาทั่วไป รองลงมาคือปัญหาความรักตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 ปัญหาที่มีการนำเสนอในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ละครเรื่อง "บางรักซอย 9" พบว่า ปัญหาความรักถูกหยิบยกมานำเสนอมากที่สุด รองลงมาคือปัญหาครอบครัว ซึ่งนำเสนอในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน การที่ผู้เขียนบทหยิบยก 2 ปัญหานี้มานำเสนอเป็นหลักนั้น เนื่องจากแก่นเรื่องหลักของละครเรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวความรักของหนุ่มสาวคู่หนึ่งที่เหมือนจะเป็นคู่กัด แต่ความรักก็ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นท่ามกลางความวุ่นวายและการไม่ยอมรับจากคนในครอบครัว

ละครเรื่อง "บ้านนี้มีรัก" เพียงแค่ชื่อเรื่อง ก็สะท้อนให้เห็นแล้วว่าละครเรื่องนี้ได้วางรูปแบบการนำเสนอไว้อย่างชัดเจนแล้วว่าจะนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว ซึ่งอาจจะมีปัญหาขัดแย้งกันบ้าง ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างพี่น้อง สามภรรยา แม่ลูก แต่สุดท้ายคนในครอบครัวก็สามารถปรับความเข้าใจกันได้เพราะทุกคนมีความรักให้แก่กัน ดังนั้น ปัญหาที่ถูกหยิบยกมากล่าวถึงมากที่สุดคงหนีไม่พ้นปัญหาครอบครัว

นอกจากนี้ จากการศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในละคร ยังพบว่า ปัญหาที่ผู้เขียนมักจะหยิบยกมานำเสนอในโครงเรื่องย่อๆ นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาทั่วไปที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับโครงเรื่องหลัก อาจจะนำเสนอคนละเรื่อง คนละประเด็นเลยก็ได้ เพราะเรื่องราวในโครงเรื่องย่อๆ ไม่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง เป็นเพียงประเด็นย่อยๆ ที่เสริมเข้ามาคั่นเวลาทำให้โครงเรื่องหลักมีความน่าสนใจและน่าติดตามมากขึ้นเท่านั้น

จากการศึกษาผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจอย่างหนึ่ง คือ ข้อคิดที่สอดแทรกอยู่ในละครไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้อง หรือเป็นเหตุเป็นผลกับปัญหาที่ผู้เขียนหยิบยกมานำเสนอเสมอไป เพราะในบางตอน ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนบทดำเนินเรื่องด้วยประเด็นปัญหาหนึ่ง แต่ข้อคิดที่สอดแทรกอยู่ในเรื่องนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เช่น ดำเนินเรื่องจากปัญหาครอบครัว ความหวังของสามี-ภรรยา แต่สอดแทรกข้อคิดเรื่องการทำความดีไม่ควรหวังสิ่งตอบแทน หรือ ปัญหาความรักระหว่างหนุ่ม-สาว แต่สอดแทรกข้อคิดเรื่องการเมืองเป็นหนี้ เป็นต้น ซึ่งเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งของผู้เขียนบทในการสอดแทรกแง่คิดให้ผู้ชมได้เข้าใจง่ายๆ

วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง

สำหรับวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในละครนั้น แบ่งได้เป็น 3 วิธี คือ ตัวละครแก้ปัญหาด้วยตัวเอง , มีบุคคลอื่นมาช่วยแก้ปัญหา และ ปัญหาคลี่คลายไปเอง ซึ่งจากการศึกษาสัดส่วนของการแก้ปัญหาที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้ง 4 เรื่อง จากบทละคร 48 ตอน พบว่า ผู้เขียนบทเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบให้เรื่องราวคลี่คลายไปเองมากที่สุด รองลงมาคือมีบุคคลอื่นมาช่วยแก้ปัญหา และแก้ปัญหาด้วยตัวเองพบน้อยที่สุด ยกเว้นละครเรื่องบางรักซอย 9 ที่พบวิธีแก้ปัญหาแบบให้คนอื่นมาช่วยน้อยที่สุด

2. การรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมละครที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง

การศึกษาเรื่องการรับรู้ประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเป็นการมุ่งเน้นไปยังกลุ่มผู้รับสารเพื่อต้องการทราบพฤติกรรมการดูละคร การรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับในขณะที่ชมหรือหลังละครจบ ซึ่งสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 30 คน แบ่งเป็นเพศชาย 10 คน เพศหญิง 20 คน

ผลการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโอกาสในการเข้าถึงสื่อ เนื่องจากช่วงเวลาออกอากาศของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์ วันอาทิตย์ หรือวันธรรมดา ช่วงหลังละครหลังข่าว ซึ่งเป็นเวลาที่ทุกคนอยู่บ้านพร้อมหน้าพร้อมตากับครอบครัว

ส่วนเหตุผลหลักที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองนั้น สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเพื่อต้องการความบันเทิง ผ่อนคลายความเครียดจากการเรียนและการทำงานมากที่สุด คือ จำนวน 19 คน รองลงมา 5 คน ดูเพราะชื่นชอบนักแสดงในเรื่อง กลุ่มตัวอย่าง 4 คน ดูเพราะชอบเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่สั้นกระชับ จบภายในตอน เรื่องราวสนุกสนานน่าติดตาม และกลุ่มตัวอย่างอีก 2 คน ดูเพราะช่วงเวลานั้นไม่มีอะไรให้ดู

โดยปกติแล้วกลุ่มเป้าหมายหลักของละครโทรทัศน์คือผู้หญิง ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 30 คน เป็นเพศชาย 10 คน ซึ่ง 7 ใน 10 คน เปิดรับชมละครโทรทัศน์บ้าง แต่ไม่ได้ติดตามดูเป็นประจำเมื่อเทียบกับพฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างผู้หญิง และจากการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชมละครโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายกลุ่มนี้ พบว่า 4 คน ใน 7 คนชอบดูละครโทรทัศน์แนวตลก สนุกสนาน เพราะเป็นละครที่ดูง่าย ไม่เครียด และไม่ต้องติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างอีก 3 คนที่ไม่ชอบและไม่ดูละครโทรทัศน์เลย แต่กลับเลือกที่จะเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเพราะเหตุผลเดียวกันคือเพื่อความบันเทิง ผ่อนคลายความเครียด

สำหรับพฤติกรรมการชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองของกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะนั่งดูกับคนในครอบครัว อาจจะเป็น พ่อ แม่ พี่ น้อง แฟน หรือญาติๆ เนื่องจากช่วงเวลาออกอากาศของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเป็นช่วงเย็นวันเสาร์-อาทิตย์ สมาชิกในบ้านไม่ค่อยได้ออกไปไหนในช่วงนี้ อย่างไรก็ตามกลุ่มคนที่ดูละครด้วยกันอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละเรื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาออกอากาศ และความพึงพอใจส่วนบุคคลที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเรื่องนั้นๆ เช่น ละครเรื่องเป็นต่อ ออกอากาศดีมาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะดูคนเดียว แต่ถ้าเป็นเรื่องบางรักซอย 9 บ้านนี้มีรัก ออกอากาศในช่วงเย็น วันเสาร์-อาทิตย์ เป็นเวลากินข้าว สมาชิกในบ้านก็จะนั่งดูละครด้วยกัน หรือ ละครบางเรื่อง อีกคนชอบ แต่อีกคนไม่ชอบ กลุ่มคนดูจึงเปลี่ยนไปตามความสนใจของแต่ละคน

ในกรณีทีกลุ่มตัวอย่างเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองร่วมกับสมาชิกในครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการพูดคุยกันในช่วงที่ชมละคร ซึ่งเรื่องราวที่พูดคุยกันนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องมุขในละครในแง่สร้างความสนุกสนาน นำมาเล่นกันในห้องครัว พูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาของละครตอนนั้น เช่น ลุ้น เด่าเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นล่วงหน้า , เปรียบเทียบการกระทำของตัวละครในเรื่องกับตัวเอง , วิเคราะห์การกระทำของตัวละคร , วิพากษ์วิจารณ์ตัวละคร และเนื้อหาในละคร , เล่าเนื้อหาของละครตอนที่ผ่านมา เป็นต้น รวมถึงการพูดคุยเรื่องการแต่งตัวของตัวละครในเรื่อง

ขณะเดียวกัน ก็พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเพียงคนเดียว เนื่องจากช่วงเวลาที่ย่ออากาศของละครนั้นดีเกินไป หรือช่วงเวลานั้นสมาชิกภายในบ้านสนใจรายการประเภทอื่น ทำให้ไม่สามารถดูรวมกันได้ รวมถึงกลุ่มตัวอย่างบางคนที่พักอยู่คนเดียว เนื่องจากครอบครัวอยู่ที่ต่างจังหวัด

ถึงแม้จะเป็นการเปิดรับชมละครโทรทัศน์เพียงคนเดียว แต่ในช่วงที่ชมละครอยู่นั้น กลุ่มตัวอย่างได้ติดตามเรื่องราวในละคร ไม่ว่าจะเปรียบเทียบชีวิตตัวเองกับเนื้อหาหรือตัวละครในเรื่อง หรือการจดจำมุขตลกในละครไปใช้กับเพื่อน เป็นต้น

ความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง

ในการศึกษาความพึงพอใจของผู้ชมที่ติดตามชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเป็นประจำ นั้น สิ่งที่จะเป็นเกณฑ์วัดว่าผู้ชมได้รับความพึงพอใจจากการชมหรือไม่นั้น คือ ความคาดหวังของผู้ชมที่จะได้รับจากสื่อ นั้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง เพราะคาดหวังว่าจะได้รับความสนุกสนาน บันเทิง ผ่อนคลาย ความเครียดเป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่ก็พบว่า เป็นไปตามที่คาดหวัง จึงเกิดความพึงพอใจ และติดตามชมละครเรื่องนั้นๆ ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ดูอยู่นั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปได้เช่นกัน กล่าวคือ เมื่อใดที่ผู้ชมดูแล้วรู้สึกว่าละครเรื่องนั้นหรือละครตอนนั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของตัวเองได้อีกต่อไป ความถี่และความสนใจในการเปิดรับชมก็จะลดลงไปตามลำดับ หรืออาจจะเลิกติดตามดูละครเรื่องนั้นไปช่วงหนึ่ง และอาจจะกลับมาติดตามละครเรื่องนั้นอีกครั้ง หลังจากที่พบว่าสามารถตอบสนองความพึงพอใจของตัวเองได้อีกครั้ง

การรับรู้ประโยชน์และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

จากผลการศึกษา การรับรู้ประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อเนื้อหาสาระที่สอดแทรกอยู่ในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 30 คน มีการรับรู้ประโยชน์ที่สอดแทรกอยู่ในละครแต่ละตอนไม่เหมือนกัน ซึ่งสามารถจำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

1. รับรู้ความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์ที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว สามารถสัมผัสได้ถึงความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันของตัวละครที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ดูแล้วก็ทำให้คิดถึงครอบครัวของตัวเอง ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด หรือพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การปฏิบัติตัวกับครอบครัวข้างเปลี่ยนไป จากเดิมอาจจะไม่ค่อยให้ความสนใจ ก็หันมาใส่ใจ ดูแลมากขึ้น หรือจากที่เคยทำอยู่แล้วเป็นปกติก็ทำเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

2. รับรู้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์ที่สอดแทรกอยู่ในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง ในแง่ของข้อคิดที่สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ ซึ่งข้อคิดที่รับรู้ได้นั้นอาจจะเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่เคยรู้หรือเป็นเรื่องสามัญสำนึกที่ทุกคนรู้อยู่แล้วแต่อาจจะมองข้ามหรือละเลยไปชั่วขณะ การที่ผู้เขียนบทหยิบยกเรื่องราวเหล่านี้มานำเสนอในละครอีกครั้ง จึงเป็นการเตือนสติให้ผู้ชมฉุกคิดขึ้นมาได้ และหันมาให้ความสนใจมากขึ้น

3. รับรู้ความบันเทิง

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ในสิ่งที่ผู้เขียนบทต้องการจะสื่อสาร แต่ไม่ได้ให้ความสนใจกับเนื้อหาสาระที่สอดแทรกอยู่ในละคร เพราะเป้าหมายหลักในการชม คือเพื่อความบันเทิง และผ่อนคลายความเครียดเพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงมีการรับรู้เฉพาะความบันเทิง แต่ไม่ได้นำมาปรับใช้ หรือนำมาปรับใช้เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงเท่านั้น เช่น การจดจำมุขตลกในละครไปใช้กับเพื่อนที่โรงเรียน หรือที่ทำงาน

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างบางคนมีการรับรู้ประโยชน์ที่ได้จากการชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้ง 3 ประเภทในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์ในแง่การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว ควบคู่ไปกับความบันเทิง และยังนำข้อคิดมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และในขณะเดียวกันก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างบางคนมีการรับรู้ประโยชน์ทุกอย่างจากละครตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่ไม่ได้นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ตัวเองคิดและทำเป็นประจำอยู่แล้ว หรือ เป็นเรื่องที่อยู่แล้วเพียงแต่ยังไม่มีโอกาสได้นำมาใช้เท่านั้น

จากการจัดกลุ่มการรับรู้ประโยชน์ ข้อคิดที่สอดแทรกในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง และการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง 30 คน สามารถสรุปได้ว่า

กลุ่มตัวอย่าง 10 คน มีการรับรู้ประโยชน์และนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่าง 7 คน มีการรับรู้ประโยชน์ ไม่ได้นำมาปรับใช้ในทันที แต่เก็บสะสมไว้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในอนาคต กลุ่มตัวอย่าง 3 คน มีการรับรู้ประโยชน์แต่ไม่ได้นำมาปรับใช้ เพราะเป็นสิ่งที่รู้อยู่แล้ว เพียงแค่มาช่วยเตือนสติเท่านั้น และกลุ่มตัวอย่าง 10 คนมีการรับรู้ประโยชน์แต่ไม่ได้นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะไม่ได้สนใจเนื้อหา เปิดรับชมเพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียว

3. การเชื่อมโยงภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองกับชีวิตจริงจากทัศนะของผู้ชม

1. การเปรียบเทียบกับประสบการณ์ด้านครอบครัวของตนเอง

การที่กลุ่มตัวอย่างชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองแล้วนำมาลักษณะครอบครัวในละครมาเปรียบเทียบกับครอบครัวตัวเอง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 30 คน สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างจะมีการเปรียบเทียบภาพครอบครัวของตัวเองกับครอบครัวในละคร ถ้าละครเรื่องนั้นมีลักษณะบางอย่างที่ใกล้เคียงกับครอบครัวของตัวเอง เช่น จำนวนสมาชิกในครอบครัว , รูปแบบความสัมพันธ์ของตัวละครในเรื่อง , ลักษณะนิสัยตัวละคร ฯลฯ ซึ่งจากการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปรียบเทียบภาพครอบครัวที่อบอุ่นและภาพครอบครัวที่ไม่อบอุ่นของตัวเองกับในครอบครัวในละคร ซึ่งครอบครัวในที่นี้ไม่ได้หมายถึงครอบครัวที่บ้านเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเป็นครอบครัวที่ทำงานด้วย

2. การเปรียบเทียบตัวเองกับตัวละครในเรื่อง

การที่กลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบชีวิตตัวเองกับตัวละครในเรื่องในด้านต่างๆ ในส่วนของการจำลองเหตุการณ์ในเรื่องมาเปรียบเทียบกับตัวเองนั้น พบว่า ถ้าสิ่งที่ตัวละครทำนั้นเป็นเรื่องไม่ดี สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น กลุ่มตัวอย่างเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตัวแบบตัวละครในเรื่อง แต่จะคิดหาวิธีอื่นที่ตัวเองคิดว่าดีกว่าการกระทำของตัวละคร ในทางตรงกันข้ามถ้ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสิ่งที่ตัวละครทำนั้นเป็นเรื่องที่ดีและเหมาะสม ก็เกิดความคิดอยากที่จะปฏิบัติตามตัวละครในเรื่องบ้าง

ในส่วนของการเปรียบเทียบประสบการณ์ตัวเองกับตัวละครในเรื่องนั้น พบว่า ถ้าการกระทำของตัวละครในเรื่องตอนใดตอนหนึ่ง มีความคล้ายคลึงกับประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาของตัวเอง กลุ่มตัวอย่างจะนึกถึงเรื่องราวในอดีตของตัวเองขึ้นมาในตอนนั้น และเกิดความรู้สึกเข้าใจและสงสารตัวละครในเรื่องตามมา

3. การเลียนแบบและการไม่เลียนแบบภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง

3.1 การเลียนแบบภาพของครอบครัวในละคร

กลุ่มตัวอย่าง 10 คน จาก 30 คน เมื่อชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองแล้ว มีการนำมาเปรียบเทียบกับครอบครัวของตัวเองและมีความรู้สึกอยากมีครอบครัวแบบในละครบ้าง โดยเฉพาะภาพครอบครัวที่ความอบอุ่น สมาชิกในบ้านมีความสุข เข้าใจกันและกัน ซึ่งอาจจะไม่ต้องการให้ครอบครัวเหมือนกับในละครทั้งหมด แต่เหมือนเพียงบางส่วนที่ครอบครัวของตัวเองขาด

3.2 การไม่เลียนแบบภาพของครอบครัวในละคร

เมื่อนำภาพครอบครัวในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองมาเปรียบเทียบกับครอบครัวของตัวเองแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกที่ไม่อยากเลียนแบบภาพครอบครัวในละคร โดยเฉพาะการนำเสนอภาพครอบครัวที่ไม่อบอุ่น มีปัญหา สมาชิกในครอบครัวทะเลาะเบาะแว้งไม่เข้าใจกัน

อภิปรายผล

1. วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา และวิธีการแก้ปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในปัจจุบัน

ผลการศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้ง 4 เรื่อง จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนบทเลือกหยิบยกปัญหาใดปัญหาหนึ่งมาเป็นประเด็นหลักในการดำเนินเรื่องแตกต่างกัน กล่าวคือ

ละครเรื่องเฮง เฮง เฮง ทั้งหมด 12 ตอน พบว่านำเสนอปัญหาทั่วไปมากที่สุด ซึ่งเป็นปัญหาที่สามารถพบได้ในชีวิตประจำวันของทุกคน การที่ผู้เขียนบทหยิบยกปัญหาทั่วไปมานำเสนอมากที่สุดในละคร หากวิเคราะห์จากแก่นเรื่อง จะเห็นว่าภาพครอบครัวในละครเป็นครอบครัวคนจีนที่มีลักษณะขยาย (Extended Family) ที่สมาชิกในบ้านประกอบไปด้วยคนหลาย Generation มาอาศัยอยู่รวมกัน มีการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน หรือคนในชุมชน สะท้อนการดำเนินชีวิตของคนชนชั้นล่าง ซึ่งตัวละครหลักและตัวละครแวดล้อมในเรื่องส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง คนรับใช้ คนขับแท็กซี่ ดังนั้น ปัญหาที่ถูกหยิบยกมานำเสนอมากที่สุดคงหนีไม่พ้นปัญหาทั่วไปที่มักเกิดกับคนกลุ่มนี้ คือปัญหาปากท้อง การเสี่ยงโชค การถูกหลอกหลวงจากมิจฉาชีพ การเป็นหนี้ เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะประสบปัญหาใด ปัญหาที่มักจะคลี่คลายและจบลงด้วยดีทุกครั้ง ภาพครอบครัวในละครเรื่องนี้จึงเป็นเหมือนตัวแทนครอบครัวที่อบอุ่นของคนชนชั้นล่าง ซึ่งถึงแม้จะไม่ได้ร่ำรวย มีหน้าที่การงานที่มีเกียรติ แต่ก็สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในแบบที่พอเพียง

นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายของละครเรื่องนี้ คือ ผู้ชมทุกเพศทุกวัย อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้เขียนบทเลือกปัญหาทั่วไปมานำเสนอมากที่สุด เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ไม่ใช่เรื่องของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้ชมไม่จำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ร่วมก็สามารถเข้าใจเรื่องราวในละครได้ อีกทั้งตัวละครในเรื่องทุกตัวมีบทบาทและความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้น ปัญหาที่ปรากฏในเรื่องจึงมีความหลากหลาย ไม่จำเพาะเจาะจงเหมือนกับละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเรื่องอื่นๆ ที่วางพล็อตเรื่องชัดเจนตั้งแต่ต้นว่าจะให้เนื้อหาของละครนำเสนอไปในทิศทางใดเป็นหลัก

ละครเรื่องเป็นต่อ พบว่า มีการนำเสนอปัญหาครอบครัวมากที่สุด รองลงมาคือปัญหาทั่วไป และปัญหาความรักตามลำดับ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายหลักของละครเรื่องนี้ คือ กลุ่มนักศึกษา คนวัยทำงานและคนโสด เนื้อหาของละครจึงสะท้อนภาพครอบครัวสมัยใหม่ เป็นครอบครัวขนาดเล็ก (Nuclear Family) ประกอบไปด้วยพี่ น้อง อาศัยอยู่ด้วยกันเพียงลำพังในสังคมเมืองโดยไม่มี

พ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ในบ้านคอยดูแล การใช้ชีวิตของครอบครัวนี้เป็นแบบปล่อยที่แต่ละคนมีอิสระในการดำเนินชีวิตของตัวเอง ต่างคนต่างออกไปทำงาน ปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวจึงมีน้อย ชีวิตส่วนใหญ่จะอยู่ที่ทำงานและสถานเริงรมย์ซึ่งเป็นแหล่งบันเทิงที่คนกลุ่มนี้มักจะพึงพิงเพื่อผ่อนคลายความเครียด และเป็นการสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะของครอบครัวสมัยใหม่ที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมเมืองปัจจุบัน ปัญหาและความขัดแย้งในครอบครัวมักจะเกิดได้ง่าย เนื่องจากคนในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กันน้อย และมีอิสระในการดำเนินชีวิตมาก ประกอบกับในบ้านไม่มีผู้ใหญ่คอยดูแลให้คำปรึกษา บางครั้งปัญหาเล็กๆ ในครอบครัวจึงกลายเป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งคนที่เข้ามามีบทบาทมากที่สุดในการแก้ปัญหา ก็คือกลุ่มเพื่อน

นอกจากนี้ ยังพบว่าต้นเหตุของปัญหาส่วนใหญ่มักจะเกิดจากพี่ชาย ซึ่งการที่ผู้เขียนบทเลือกให้ปัญหาเกิดจากพี่ชายมากกว่าน้องสาวนั้น เนื่องจากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของสังคมไทยมักจะให้อิสระกับลูกชายมากกว่าลูกสาว ซึ่งต้องประพฤติตัวอยู่ในกรอบและระเบียบที่ดี ดังนั้นการให้ตัวละครน้องสาวเป็นตัวนำปัญหาเข้าบ้านถือเป็นเรื่องไม่เหมาะสม

ส่วนปัญหาความรักที่นำเสนอเป็นอันดับรองลงมาจากปัญหาทั่วไปนั้น สะท้อนให้เห็นว่าละครเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ข้อคิดเตือนสติผู้ชาย โดยเฉพาะเรื่องผู้หญิงและความรัก ปัญหาที่มากู้กับหนุ่มโสดวัยทำงานที่มักจะใช้อย่างอิสระ ขาดความยั้งคิด จนบางครั้งการกระทำนั้นได้สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น และนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ตามมา จะพบว่าเรื่องราวในละครส่วนใหญ่สะท้อนพฤติกรรมของผู้ชายในการแสวงหาคู่ และความรัก ซึ่งมักจะจบลงด้วยความผิดหวัง เพราะนิสัยความเจ้าชู้และโลเลของผู้ชายเป็นเหตุ การนำเสนอเนื้อหาในลักษณะนี้ก็เพื่อต้องการเตือนสติผู้ชาย เพราะถึงแม้สังคมไทยจะเอื้อประโยชน์ให้ผู้ชายได้เปรียบผู้หญิงในเรื่องเพศ แต่ละครเรื่องนี้ได้สะท้อนมิติใหม่ บทบาทใหม่ของผู้หญิงยุคใหม่ที่มีสิทธิทางเพศเท่าเทียมกับผู้ชายมากขึ้น รู้จักคิด ฉลาดเท่าทันผู้ชาย อีกทั้งยังเป็นฝ่ายที่มีอำนาจในการเลือกและต่อรอง ไม่ใช่ลูกไก่ในกำมือของผู้ชายอีกต่อไป

จากการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอของละครเรื่องบางรักซอย 9 พบว่า ปัญหาครอบครัวและความรักเป็นปัญหาที่ผู้เขียนหยิบยกมานำเสนอในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพราะละครเรื่องนี้มีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ผู้ชมทั่วไป ดังนั้นรูปแบบการดำเนินเรื่องของละครเรื่องจึงมีลักษณะคล้ายกับสูตรของละครโทรทัศน์ทั่วไป ที่มีพระเอก นางเอก เป็นตัวดำเนินเรื่อง แกนกลางของการผูกเรื่องอยู่ที่พระเอก นางเอกที่เมื่อไหร่จะลงเอยกันสักที ซึ่งกว่าจะทำความรู้จักกันให้ดีก็ต้องผ่านอุปสรรค ปัญหาต่างๆ มากมาย และปัญหาเหล่านั้นก็เป็นกลวิธีอย่างหนึ่งในการสอดแทรกข้อคิดเรื่องอื่นๆ ลงไป โดยเฉพาะเรื่องครอบครัวซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นสูตรสำเร็จของละครโทรทัศน์

แนวเบาสมองที่มักจะหยิบยกเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวมาเป็นประเด็นหลักในการนำเสนอ ทั้งนี้เพราะสังคมหรือประเทศจะเจริญเติบโตได้ดีเพียงใดนั้น หน่วยเล็กๆ อย่างครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญ ดังนั้น การสอดแทรกปัญหาครอบครัวเพื่อส่งเสริมความรัก ความผูกพันในครอบครัวจึงเป็นเรื่องพบเห็นอยู่บ่อยๆ ในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง

สำหรับละครเรื่องบ้านนี้มีรัก เป้าหมายหลักของละครเรื่องนี้ก็เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาที่ถูกหยิบยกมานำเสนอมากที่สุดจึงหนีไม่พ้นปัญหาครอบครัว อาจกล่าวได้ว่า ละครเรื่องนี้เป็นตัวแทนของภาพครอบครัวขนาดใหญ่ที่อบอุ่น ถึงแม้บ้านจะไม่มีพ่อ แต่ก็มีแม่ที่ทำหน้าที่แทนพ่อได้เป็นอย่างดี เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ลูกๆ ให้ความเคารพรัก นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างแม่-ลูก พี่-น้อง สามี-ภรรยา แม่ยาย-ลูกเขย ซึ่งทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เพราะมีความเข้าใจและรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว ไม่ก้าวก่ายกันและกัน ให้อิสระในการดำเนินชีวิตเต็มที่ ความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงดำเนินไปอย่างสมดุล แต่เมื่อใดก็ตามที่เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างแม่-ลูก พี่-น้อง สามี-ภรรยา ทุกคนก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน

จากสรุปภาพรวมของปัญหาที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้ง 4 เรื่อง จากทั้งหมด 48 ตอน พบว่า ผู้เขียนบทเลือกหยิบยกปัญหาครอบครัวมานำเสนอในละครมากที่สุด สะท้อนให้เห็นการทำหน้าที่ของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในแง่ของการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังนี้คือ

ผู้ชมสามารถเรียนรู้ปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหาครอบครัวได้จากเรื่องราวในละคร ซึ่งละครแต่ละเรื่องก็จะหยิบยกปัญหาครอบครัวมานำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ตามลักษณะของครอบครัวและความสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น ปัญหาของครอบครัวคนจีน , ครอบครัวสมัยใหม่ที่พี่น้องอาศัยอยู่ด้วยกันตามลำพัง, ปัญหาของครอบครัวขยายที่มีสมาชิกหลายรุ่นอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาใกล้ตัวที่สามารถเกิดขึ้นจริงกับครอบครัวทั่วไป และอาจจะเป็นปัญหาที่หลายครอบครัวประสบอยู่ในขณะนี้ การนำเสนอปัญหาครอบครัวในละครจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ให้ผู้ชมได้เรียนรู้ปัญหาของครอบครัวที่หลากหลาย และเลือกนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับครอบครัวของตนเอง อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับครอบครัวในอนาคต เพราะโดยธรรมชาติของคนเรานั้นเมื่อได้เห็น ได้รับรู้ปัญหาของคนอื่นก็มักจะ

นำมาเทียบเคียงกับครอบครัวตัวเอง นำไปสู่การเรียนรู้หาวิธีการป้องกัน ประนีประนอมเพื่อไม่ให้ครอบครัวประสบปัญหาเหมือนกับในละคร

ละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง นอกจากจะทำหน้าที่เป็นบทเรียนลัดให้ผู้ชมได้ศึกษาปัญหาครอบครัวในละคร และนำมาปรับใช้แล้ว ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวในแง่ของการสร้างความรู้สึกการมีเพื่อน มีคนร่วมรับรู้ปัญหา ชมละครแล้วรู้สึกว่าไม่ใช่ครอบครัวเราครอบครัวเดียวที่ประสบปัญหา ครอบครัวอื่นๆ ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน และไม่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นปัญหาเล็กหรือปัญหาใหญ่ ทุกๆ ปัญหาที่มีทางแก้ไข จะเห็นได้ว่า ละครนำเสนอภาพครอบครัวแบบล้นกับพันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นธรรมดาที่คนครอบครัวเดียวกันอาจจะมีปัญหากระทบกระทั่งขัดแย้งกันด้วยเรื่องต่างๆ แต่สุดท้ายก็จะได้รับการคลี่คลายและจบลงอย่างมีความสุขทุกครั้ง (Happy Ending) การที่ละครจบลงแบบมีความสุขนั้น ทำให้ผู้ชมรับรู้ภาพความอบอุ่นในครอบครัวที่แม้จะมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งเนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกันบ้าง แต่สุดท้ายก็ปรับความเข้าใจกันได้ ให้อภัยกันเพราะทุกคนในครอบครัวมีความรักให้แก่กันและกัน ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว เมื่อผู้ชมชมละครก็จะสัมผัสได้ถึงความรัก ความอบอุ่นของสมาชิกในครอบครัว นำไปสู่การเรียนรู้และนำไปปรับใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตัวเอง ให้มีความสุขและอบอุ่นแบบในละคร

วิธีการแก้ปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง

จากผลการวิจัยสรุปภาพรวมของวิธีการแก้ปัญหาที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง พบว่า ผู้เขียนบทเลือกกำหนดให้ปัญหาในเรื่องได้รับการคลี่คลายเองมากที่สุด รองลงมาคือมีบุคคลอื่นมาช่วยแก้ปัญหา และพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวเองน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยรูปแบบของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเป็นละครสั้นแบบจบในตอน มีลักษณะขาดพัฒนาการ (Lack of Development) เรื่องราวที่จบในแต่ละตอน จะต้องไม่มีความต่อเนื่องกัน ทุกอย่างจะต้องเคลียร์ตัวเองให้จบสิ้นไปในตอนนั้น ไม่มีการติดค้างเอาไว้ เมื่อเริ่มตอนใหม่ทุกอย่างก็จะกลับไปเป็นเหมือนเดิม ซึ่งถ้ากำหนดให้ตัวละครเป็นคนแก้ปัญหาด้วยตัวเอง หรือมีบุคคลอื่นมาช่วยแก้ปัญหา เรื่องราวอาจจะต้องซับซ้อนและดำเนินต่อไปเพื่อหาเหตุผลมารองรับวิธีการแก้ปัญหาของบุคคลนั้นให้ผู้ชมรู้สึกว่าเป็นการจบแบบสมเหตุสมผล ซึ่งอาจจะทำให้การดำเนินเรื่องไม่สามารถจบภายในเวลาที่ออกอากาศได้ การปล่อยให้ปัญหาคลีคลายไปเองจึงเป็นวิธีที่ง่ายและรวดเร็วที่สุดที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ภายในเวลาอันจำกัด เช่น ตอนคู่สร้าง คู่สม (จากเรื่องเฮง เฮง) ถ้าไม่กำหนดให้ผู้หญิงที่ตั้งแอบชอบเป็นแฟนพระที่บวชอยู่ ตงก็คงหาวิธีจีบผู้หญิงคนนี้

ต่อไปตอนฝัน (จากเรื่องเป็นต่อ) ถ้าเพื่อนที่หมอนไม่เลิกกับภรรยา ก็ต้องกลับมาปรึกษาที่หมอนเรื่องครอบครัวอีก ซึ่งจะทำให้เรื่องยืดยาว ไม่มีจุดจบ

ซึ่งผลการวิจัยนี้ ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรรณิการ์ เวียงเพิ่ม เรื่องการวิเคราะห์ละครโทรทัศน์เรื่องคู่ซิ่นซุลมุน (2539) ที่พบว่า สำหรับวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น 3 วิธีการตามลำดับความถี่ คือ เหตุการณ์ในละครคลี่คลายเอง เป็นการคลี่คลายเหตุการณ์ปัญหาของเรื่องราวต่างๆ ได้รวดเร็วขึ้นและได้ทันเวลาจบในตอนของละคร ซึ่งทางผู้เขียนบทได้ใช้วิธีการนี้เป็นการคลี่คลายปัญหาในละครมากที่สุด การแก้ไขปัญหามาจากบุคคลอื่น เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้เหตุการณ์ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้คลี่คลายลง การแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง เป็นการนำเสนอที่น้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะอาจจะเป็นการยากมากที่จะให้ตัวละครที่พบกับปัญหาต่างๆ สามารถเรียนรู้และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างสมเหตุสมผลในระยะเวลาอันสั้น

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เขียนบทกำหนดให้ปัญหาในละครได้รับการคลี่คลายไปเองมากที่สุดนั้น สะท้อนให้เกิดความรู้สึกที่ว่าเวลามีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะปัญหาในครอบครัวหรือปัญหาอื่นๆ ไม่จำเป็นต้องหาทางแก้ไข แต่ปล่อยให้ผ่านไปเรื่อยๆ เมื่อถึงเวลาหนึ่งปัญหาทุกอย่างก็จะได้รับการคลี่คลายไปเอง หรือรอให้คนอื่นมาช่วยแก้ปัญหาให้เหมือนกับในละคร ซึ่งจะทำให้มองปัญหาเป็นเรื่องง่าย ไม่กระตือรือร้นที่จะคิดแก้ไขปัญหาคด้วยตัวเอง เพราะเชื่อว่าสุดท้ายแล้วปัญหาก็จะได้รับการคลี่คลายและจบลงง่ายๆ เหมือนกับในละคร ทั้งๆ ที่ในชีวิตจริงปัญหาทุกปัญหาไม่ได้จบลงอย่างมีความสุขทุกครั้งเหมือนกับภาพที่นำเสนอในละคร การนำเสนอภาพการแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้ อาจจะทำให้ผู้ชมไม่รู้สึกว่าจะต้องรับผิดชอบกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวเอง

สำหรับการแก้ปัญหาโดยมีบุคคลอื่นมาช่วยที่พบมารองลงไปในนั้น พบว่า ไม่ว่าจะสมาชิกในครอบครัวจะประสบกับปัญหาใด บุคคลที่เข้ามามีบทบาทในการช่วยแก้ปัญหามากที่สุดคือคนในครอบครัว โดยเฉพาะพ่อแม่ที่เป็นที่ปรึกษา พี่สาวของลูกๆ ยามเมื่อมีปัญหา รองลงไปก็คือกลุ่มเพื่อนสนิทที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันจนนำไปสู่ความรัก ความผูกพันและห่วงใยกันไม่แพ้คนในครอบครัว เช่น เพื่อนบ้าน , เพื่อนที่ทำงาน ซึ่งรูปแบบการช่วยเหลือนั้นอาจจะเป็นการพูดเตือนสติให้คิดเอง หรือลงมือกระทำเพื่อช่วยคลี่คลายปัญหา สื่อให้เห็นความรัก ความอบอุ่นของคนในครอบครัว ไม่ว่าจะครอบครัวที่บ้าน หรือที่ทำงาน ทุกคนมีความปรารถนาดีต่อกัน ไม่ซ้ำเติมเมื่อคนใกล้ตัวประสบปัญหา ก็ปลอบโยน และช่วยกันหาทางแก้ไข จะเห็นได้ว่า เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง เพราะโดยปกติเวลาคนเรามีปัญหาก็มักจะปรึกษาคนใกล้ตัว คนที่ตัวเองไว้ใจ

เพื่อขอคำแนะนำ และระบายความอัดอั้นที่ต้องเผชิญกับปัญหาเพียงคนเดียว ซึ่งบุคคลเหล่านี้¹⁶⁶ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น อาจกล่าวได้ว่าปัญหาของตัวเองเหมือนผงเข้าตา ต้องให้คนอื่นมาช่วยเช็ดให้

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเนื้อหาในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองแต่ละเรื่องจะเลือกนำเสนอปัญหาใดปัญหาหนึ่งเป็นหลัก หรือเสนอวิธีการแก้ปัญหาในรูปแบบใดนั้น ไม่ใช่สิ่งสำคัญเท่ากับสิ่งที่คุณชมจะได้รับจากชมละคร นั่นคือ การนำปัญหาในแต่ละตอนที่ตัวละครพบเจอมาเทียบเคียงกับตัวเองว่าถ้าเกิดปัญหานั้นขึ้นมา จะมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร ซึ่งเปรียบเหมือนการดูละครแล้วย่นดูตัว

2. วิเคราะห์การรับรู้ประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้ชมละครที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว

โอกาสในการชมละคร

จากการศึกษาตารางออกอากาศของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้ง 4 เรื่อง พบว่าทางสถานีโทรทัศน์กำหนดเวลาออกอากาศให้อยู่ในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ เนื่องจากละครโทรทัศน์ประเภทนี้ เนื้อหาหลักๆ ของเรื่องจะนำเสนอเรื่องราวของครอบครัวต่างๆ ตัวละครหลักมักจะประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ญาติและเพื่อนฝูง เช่น ละครเรื่องเฮง เฮง เฮง , เป็นต่อ และบ้านนี้มีรัก ซึ่งกลุ่มเป้าหมายหลักของรายการคือผู้ชมทุกเพศทุกวัย โดยสอดแทรกเนื้อหา ข้อคิดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังนั้นวันเวลาออกอากาศที่เหมาะสมจึงเป็นวันเสาร์อาทิตย์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาสชมละคร เนื่องจากเป็นวันครอบครัวที่คนส่วนใหญ่จะไม่ออกไปไหนในช่วงนี้ โอกาสที่ผู้ชมจะได้ชมละครจึงมีมากกว่าวันธรรมดา จะเห็นได้ว่า ละครสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตามที่ต้องการ ขณะเดียวกันผู้ชมก็พร้อมที่จะเปิดรับชมและมีโอกาสในการเข้าถึงสื่อและสาร แสดงให้เห็นว่า ละครโทรทัศน์แนวเบาสมองนั้นได้เข้ามามีบทบาทต่อผู้ชม การสอดแทรกข้อคิดในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงเป็นไปอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกันทั้งฝ่ายผู้ส่งสารและฝ่ายผู้รับสาร

ช่วงเวลาออกอากาศของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองนอกจากจะมีผลต่อการเข้าถึงสื่อของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ยังเป็นตัวกำหนดกลุ่มผู้ชมละครอีกด้วย กล่าวคือ ละครเรื่องเป็นต่อ เป็นละครที่นำเสนอเรื่องราวการใช้ชีวิตของหนุ่มโสดวัยทำงานที่กำลังแสวงหาความรัก เป็นชีวิตของคนในสังคมเมืองอาศัยอยู่ในคอนโดกับน้องสาวโดยไม่มีญาติผู้ใหญ่ดูแล ช่วยเหลือ ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย

หลักของเรื่องนี้ คือกลุ่มนักศึกษา คนทำงาน และกลุ่มคนโสด จะเห็นได้ว่าเนื้อหาหลักๆ ในเรื่อง จะเกี่ยวกับผู้หญิง ความรัก และการสังสรรค์กับเพื่อนฝูงหลังเลิกงาน ซึ่งจากบางฉาก เนื้อหาบางตอน หรือคำพูดของตัวละคร บางครั้งอาจจะไม่เหมาะสมสำหรับผู้ชมบางกลุ่ม โดยเฉพาะเด็กๆ ซึ่งทางสถานีก็ได้จัดเวลาออกอากาศของละครเรื่องนี้ไว้ในวันธรรมดา คือ วันพฤหัสบดี เวลา 22.30 น. โอกาสที่เด็กๆ จะได้เปิดรับชมจึงมีน้อย กลุ่มผู้ชมรายการส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย หรือคนวัยทำงาน ซึ่งมีวุฒิภาวะและวิจารณญาณในการชมในระดับหนึ่ง จะเห็นได้ว่าช่วงเวลาออกอากาศของละครนั้นมีส่วนในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยในระดับหนึ่ง

พฤติกรรมชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเพื่อตอบสนองความพึงพอใจ

ผลการวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า ผู้รับสารมักจะเลือกรับสารที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับความต้องการและตอบสนองความพึงพอใจของตัวเองมากที่สุด เช่นเดียวกับการเลือกรับชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแต่ละคนมีเหตุผลและวิธีการเลือกเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเรื่องต่างๆ แตกต่างกันไปตามความต้องการและความพึงพอใจของตัวเอง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 30 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีวิธีการเลือกชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองใกล้เคียงกับการจัดหมวดหมู่ความต้องการของ Blumler & Katz (1974) อันเป็นแรงจูงใจให้บุคคลเปิดรับสื่อที่มีอยู่ 4 ประเภท ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง เพื่อตอบสนองความบันเทิง ผ่อนคลายความเครียดจากสภาพแวดล้อม และสังคมที่ต้องเผชิญอยู่ทุกวันเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นความเครียดจากการทำงาน การเรียน ครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจที่รุมเร้าอยู่ตลอดเวลา นำไปสู่ความเครียด การแสวงหาความบันเทิงจากละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง จึงเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยทำให้ลืมความเครียด หลบหนีจากสภาพชีวิตอันซ้ำซากจำเจและปัญหาในชีวิตจริงที่ต้องเผชิญอยู่ทุกวันไปได้ชั่วคราว (Diversion)

การที่กลุ่มผู้ชมส่วนใหญ่เลือกเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง เนื่องจากมุ่งหวังที่จะได้รับความบันเทิง ผ่อนคลายความเครียดเป็นหลัก มากกว่าต้องการเนื้อหาสาระที่จะได้รับจากในละครนั้น แสดงให้เห็นว่าละครได้แสดงบทบาทและทำหน้าที่ของตัวเองอย่างถูกต้อง กล่าวคือ ละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง เป็นละครประเภทสนุกสนาน หน้าที่หลักก็คือการสร้างความบันเทิง และเสียงหัวเราะให้กับผู้ชม ซึ่งจากการศึกษาพฤติกรรมชมละครของกลุ่มตัวอย่างก็พบว่าละครโทรทัศน์แนวเบาสมองนั้นสามารถตอบสนองความต้องการตรงจุดนี้ของผู้ชมได้ตามที่

ต้องการ และเมื่อได้รับความบันเทิงจากการชมแล้ว (Entertainment) การซึมซับเนื้อหาสาระ
ข้อคิดที่สอดแทรกอยู่ในละครก็จะเกิดขึ้นตามมา (Education) โดยที่ไม่รู้ตัว

นอกจากต้องการความบันเทิง เพื่อผ่อนคลายความเครียดเป็นหลักแล้ว กลุ่มตัวอย่างบาง
คนเลือกชมละครประเภทนี้ เพราะชื่นชอบเนื้อหา โดยเฉพาะมุข ขำขันในเรื่อง จึงมักจะจำมุขตลก
ในเรื่องมาใช้กับเพื่อนหรือคนในครอบครัว มากกว่าการนำเนื้อหาในละครมาพูดคุยกัน ซึ่งการที่
ผู้ชมจดจำมุขตลกที่พบเห็นในละครและนำไปใช้กับคนอื่นนั้น ถือเป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับ
บุคคลรอบข้างวิธีหนึ่ง จากปรากฏการณ์นี้สามารถอธิบายได้ว่าการชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง
เป็นการรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลรอบข้างวิธีหนึ่งด้วย (Personal Relation) ซึ่งจะเป็น
การสร้างความสัมพันธ์คนละแบบกับกลุ่มผู้ชมละครโทรทัศน์ทั่วไปที่ผู้ชมมักจะนำเรื่องราวที่เกิดขึ้น
ในละครไปใช้เป็นประเด็นพูดคุยสนทนาวิพากษ์วิจารณ์กับกลุ่มเพื่อนบ้าน หรือกลุ่มเพื่อนที่ทำงาน
ในลักษณะของการก่อให้เกิดประเด็นในการพูดคุย ชุบชิบนิทา (Gossip) ทั้งในและนอกจอ
เนื่องจากเป็นละครคนละประเภทกัน กล่าวคือ ละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเป็นละครที่ให้ความ
สนุกสนานบันเทิงกับผู้ชมเป็นหลัก (Comedy) จึงมีการจดจำ มุขตลกในเรื่องไปใช้ ในขณะที่ละคร
โทรทัศน์ทั่วไปเป็นละครประเภท Melodrama เนื้อหาอยู่ที่การดำเนินเรื่องเป็นหลัก ผู้ชมจึงเลือกที่
จะนำเรื่องราวหรือลักษณะการกระทำของตัวละครไปสนทนา

นอกจากนี้ด้วยรูปแบบของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองที่มีข้อได้เปรียบละครโทรทัศน์ทั่วไป
คือ มีช่องว่างเอื้ออำนวยให้สามารถหยิบยกเหตุการณ์ปัจจุบัน ปัญหาสังคม ปัญหาครอบครัวที่
เกิดขึ้นในขณะนั้น (Current Issue) มานำเสนอในละครได้ทันที ดังนั้น การดูละครโทรทัศน์แนว
เบาสมองในด้านหนึ่งจึงเป็นการอัพเดทข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของโลก (Surveillance)
การชมละครจึงไม่ได้เป็นการตัดขาดจากกระแสโลก กระแสสังคม ซึ่งถือเป็นหน้าที่หนึ่งของ
สื่อมวลชนในการสอดส่องระแวดระวัง แจ้งข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้กับผู้ชม
ได้รับรู้ ดังนั้น การที่ละครโทรทัศน์แนวเบาสมองหยิบยกสถานการณ์ปัจจุบันมาสอดแทรกไว้ใน
ละครนั้น จึงเป็นการทำหน้าที่กระจายข่าวสาร อัพเดทความเคลื่อนไหวของสังคมให้กับผู้ชม ทำให้
ผู้ชมได้เรียนรู้ปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งปัญหานั้นอาจจะมีผลกระทบต่อครอบครัวใน
อนาคต การเรียนรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขจากในละครก่อนจึงเป็นการเตรียมพร้อมและอาจจะช่วย
ป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นกับครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง

ในส่วนของ การอ้างอิงตัวเองกับตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องของผู้ชมนั้น (Personal
Identification) ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงในลำดับต่อไป

การรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมละครที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในด้าน
การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว

ถึงแม้เหตุผลหลักของการเปิดรับชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองของกลุ่มตัวอย่างจะเกิดจากความคาดหวังที่จะได้รับความบันเทิง ผ่อนคลายความเครียดเป็นหลัก แต่หลังจากที่เปิดชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเรื่องใดเรื่องหนึ่งในระยะหนึ่งแล้ว สิ่งที่กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้นอกเหนือจากความบันเทิงก็คือประโยชน์และข้อคิดที่สอดแทรกอยู่ในละครเรื่องนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวหรือการรับรู้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการซึมซับจากเนื้อหาของละครโดยที่ไม่รู้ตัว ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ชมมุ่งที่ความบันเทิงที่จะได้รับเป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่าข้อคิดที่สอดแทรกอยู่ในละครจึงเป็นเหมือนผลพลอยได้เท่านั้น ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายจึงมีการรับรู้ประโยชน์และนำไปปรับใช้ในลักษณะที่ต่างกัน คือ

1. **รับรู้ประโยชน์ และนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน**

เมื่อมีการรับรู้ประโยชน์และข้อคิดจากในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองเรื่องที่ดูแล้ว กลุ่มตัวอย่างนำข้อคิดเหล่านั้นมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน อาจจะเป็นในรูปของการปรับเปลี่ยนวิถีคิดหรือพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การปฏิบัติตัวกับคนรอบข้างเปลี่ยนไปจากเดิม จากที่ไม่ค่อยให้ความสนใจ ก็หันมาใส่ใจ ดูแล ถามไถ่สารทุกข์สุกดิบของคนในครอบครัวมากขึ้น หรือจากที่เคยทำอยู่แล้วเป็นปกติก็ทำเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม หรือแม้แต่การนำข้อคิดที่สอดแทรกอยู่ในละครมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม

2. **รับรู้ประโยชน์และเก็บไว้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แต่มิได้นำมาปรับใช้**

กลุ่มผู้ชมมีการรับรู้ประโยชน์ ข้อคิดในด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวที่สอดแทรกอยู่ในละคร แต่เนื่องจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในละครไม่ใกล้เคียงกับความเป็นอยู่ในครอบครัว ชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับครอบครัวไม่เคยประสบเหตุการณ์เหมือนกับในละคร จึงยังมีได้นำมาปรับใช้ในทันที เพียงแค่รับรู้ คิดอยากจะทำ และเก็บไว้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในอนาคต

3. **รับรู้ประโยชน์ ช่วยย้ำเตือนในสิ่งที่อาจจะลืม แต่มิได้นำมาปรับใช้**

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข้อคิดเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัวและข้อคิดอื่นๆ ที่สอดแทรกอยู่ในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง ซึ่งข้อคิดที่รับรู้จากในละครนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องที่ทุกคนทราบอยู่แล้วโดยสามัญสำนึกว่าสิ่งไหนควรทำและไม่ควรทำ เช่น การโกหกเป็นสิ่งไม่ดี, ทำ

ผิดก็ควรยอมรับผิด, ไม่ควรไว้ใจคนแปลกหน้า, เด็กๆ ต้องเชื่อฟังพ่อแม่, ลูกๆ ควรจะดูแลเอาใจใส่พ่อแม่, พี่น้องต้องรักใคร่ปรองดองกัน ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องพื้นฐานที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติหรืออาจจะปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้ว แต่อาจจะมองข้ามหรือละเลยไปชั่วขณะ การที่ผู้เขียนบทหยิบยกเรื่องราวเหล่านี้มานำเสนอในละครอีกครั้ง จึงเป็นเหมือนการเตือนสติให้ผู้ชมฉุกคิดขึ้นมา และหันมาให้ความสนใจในเรื่องนั้นมากขึ้น

4. รับรู้ประโยชน์ แต่มิได้นำมาปรับใช้

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ในสิ่งที่ผู้เขียนบทต้องการจะสื่อสาร แต่ไม่ได้ให้ความสนใจกับเนื้อหาสาระที่สอดแทรกอยู่ในละคร ไม่คิดจะนำมาปรับใช้ เพราะเป้าหมายหลักในการชม คือเพื่อความบันเทิง และผ่อนคลายความเครียดเพียงอย่างเดียว อีกทั้งไม่เชื่อมั่นว่าแนวคิดที่สอดแทรกในละครนั้นจะนำมาปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากการจัดกลุ่มการรับรู้ประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ประโยชน์จากละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว ถึงแม้จะไม่ได้นำมาปรับใช้ในทันที แต่ก็พบแนวโน้มที่ดีว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้และคิดอยากจะนำมาปรับใช้กับครอบครัวและการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรรณิจิตไพศาลวัฒนา เรื่อง ความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ต่อสถาบันครอบครัวที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ (2540) ที่พบว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่มีการเรียนรู้ภาพของสถาบันครอบครัวไปในทางบวก เนื่องจากภาพยนตร์โฆษณานำเสนอภาพของครอบครัวที่อบอุ่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว และภาพยนตร์โฆษณายังมีผลทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะให้ความสำคัญแก่สถาบันครอบครัวมากขึ้น

การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ประโยชน์ในด้านนี้ อาจกล่าวได้ว่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเนื้อหาในละครได้สะท้อนแนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว โดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพจิตในครอบครัวด้วยการทำให้บ้านเป็นวิมานของเรา ซึ่งตรงกับลักษณะของบ้านและครอบครัวที่ดี (ชำนาญ นิศารัตน์, 2533) กล่าวคือ

1. หัวหน้าครอบครัวมีความสามัคคีปรองดองกัน โดยเฉพาะสามี-ภรรยาถ้ามีความรักความเข้าใจให้กันและกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ก็จะทำให้ลูกๆ มีความสุขตามไปด้วย จะเห็นได้ว่าในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองนั้น ได้มีการหยิบยกปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามี-ภรรยา ภาพครอบครัวแบบลื่นกับพินมานำเสนอเช่นกัน แต่ไม่ว่าปัญหาความขัดแย้งนั้นจะมีต้นเหตุมาจากใคร ในท้ายที่สุดแล้วปัญหานั้นก็จะได้รับการคลี่คลาย จบลงด้วยการคืนดี และกลับมารักกันเหมือนเดิม

ทุกครั้ง จะไม่ปล่อยให้เรื่องยืดเยื้อ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะรูปแบบของละครประเภทนี้ที่
ต้องจบภายในตอน เมื่อขึ้นตอนใหม่จะต้องเริ่มต้นใหม่ทุกครั้ง ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจำเป็นจะต้อง
คลี่คลายให้เสร็จสิ้นภายในตอนนั้นซึ่งถือเป็นข้อดีที่ทำให้ผู้ชมได้รับรู้ภาพความอบอุ่นของครอบครัว
ในทุกๆ ตอน

2. สร้างบรรยากาศในบ้านให้มีบรรยากาศแห่งความรัก ความเป็นมิตร ความปรารถนาดี
ต่อกัน จะเห็นได้ว่า ในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดตอนใดก็ตาม เรื่องราวมักจะ
จบลงด้วยความสุขและความเข้าใจกันของคนในครอบครัวเสมอ ไม่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็น
ปัญหาครอบครัว ปัญหาความรัก ปัญหาการทำงาน ปัญหาสังคม หรือปัญหาทั่วไป แต่เมื่อใดที่เกิด
ปัญหาขึ้นในครอบครัวหรือเกิดกับสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัว สมาชิกคนอื่นๆ จะต้องเข้ามา
มีส่วนร่วมในปัญหานั้นเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือกำลังใจ จนปัญหานั้นได้รับ
การคลี่คลาย

3. สร้างบรรยากาศในบ้านให้มีความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของทุกคน จากการ
วิเคราะห์ภาพครอบครัวที่น่าเสนอในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้ง 4 เรื่องที่ผู้วิจัยเลือกนำมา
ศึกษานั้น จะเห็นว่า ครอบครัวแต่ละครอบครัวมีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อยและ
แบบเปิด กล่าวคือ สมาชิกในครอบครัวมีอิสระที่สามารถทำอะไรได้ตามที่ตนต้องการ ไม่มี
กฎเกณฑ์ของครอบครัวที่ตายตัว แต่เมื่อไหร่ที่ผู้ใหญ่รู้สึกว่าลูกหลานในบ้านกำลังประพฤติตัวออก
นอกกลุ่มนอกทาง ก็จะเข้ามาชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม ซึ่งสมาชิกทุกคนมีส่วน
ร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นไปต่างๆ ของครอบครัว

4. สอนให้มีระเบียบวินัยที่มั่นคง และสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการปลูกฝังลักษณะนิสัยให้แก่
เด็ก สำหรับแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ สะท้อนเห็นจากตัวละครในละครโทรทัศน์
แนวเบาสมองที่ผู้เขียนบทหรือบริษัทผู้ผลิตมักจะทำตัวละครที่-น้อง ซึ่งน้องมักจะเป็นวัยรุ่นที่มี
นิสัยเอาแต่ใจตัวเอง จึงเป็นตัวนำปัญหาและความเดือดร้อนมาสู่คนในครอบครัว เพราะความ
รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังนั้นในบางตอนของละครจึงมีการสอดแทรกวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ด้วย

จากปรากฏการณ์นี้ สะท้อนให้เห็นถึง บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนอย่างหนึ่งคือ การ
ถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง อันเนื่องมาจากสภาพสังคมในปัจจุบันที่
เปลี่ยนแปลงไป จากสมัยก่อนครอบครัวมีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดทัศนคติ ความเชื่อ บรรทัด
ฐานการดำเนินชีวิตในสังคมให้กับสมาชิกในครอบครัว แต่สังคมสมัยใหม่ สถาบันครอบครัวมี
บทบาทน้อยลง เนื่องจากต่างคนต่างออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้มีปฏิสัมพันธ์หรือพูดคุยกัน
น้อยลง ไม่นับรวมถึงการอบรมสั่งสอนบุตรหลานซึ่งเป็นหน้าที่หลักของครอบครัว ดังนั้น สื่อมวลชน
จึงเข้ามามีบทบาทตรงนี้มากขึ้น โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ซึ่งในที่นี้จะขอก้าวถึงละครโทรทัศน์แนว

เบาสมอง ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งของสื่อมวลชนในการทำหน้าที่แทนสถาบันครอบครัว โดยการสอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว และ ข้อคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตต่างๆ ไว้ในเนื้อหาของละคร เมื่อสมาชิกในครอบครัวมีการเปิดรับชมอย่างต่อเนื่องก็จะเกิดกระบวนการเรียนรู้ทางอ้อม และเป็นการเรียนรู้แบบไม่รู้ตัว เพราะแฝงมากับความบันเทิง จึงต้องใช้ระยะเวลาบ่มเพาะสั่งสมสักกระยะหนึ่ง แล้วจึงนำไปใช้เมื่อมีสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย

ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะมีการรับรู้ประโยชน์และพึงพอใจละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว แต่ในแง่ของการนำข้อคิดหรือพฤติกรรมของตัวละครมาปรับใช้กับครอบครัวโดยตรงยังพบในปริมาณที่น้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการรับรู้ภาพความอบอุ่นของครอบครัวในละคร ทำให้เกิดความรู้สึกอยากจะนำมาปฏิบัติกับคนในครอบครัวบ้าง แต่ก็ยังไม่มีโอกาสได้ลงมือทำ หรือในกรณีที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ก็เพียงแค่ช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น กล่าวคือ ละครสามารถกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกอยากปรับเปลี่ยนความคิด และพฤติกรรมตัวเองที่มีต่อครอบครัวไปในทางที่ดีขึ้น เช่น หันมาห่วงใย ใส่ใจคนในครอบครัวมากขึ้น แต่ความรู้สึกนี้มักเกิดขึ้นช่วงที่ดูละครใหม่ๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งละครไม่ได้มีการตอกย้ำหรือนำเสนอในประเด็นเดิม ความรู้สึกที่อยากจะทำและพฤติกรรมนั้นก็หายไปด้วย

การที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ประโยชน์ของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวแต่มิได้นำมาปรับใช้ เพียงแค่มาย้ำเตือนในสิ่งที่รู้ และเคยทำอยู่แล้ว แต่อาจจะละเลยไปชั่วขณะนั้น ผู้วิจัยมองว่า สาเหตุส่วนหนึ่งอาจจะมาจากคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เลือกนำมาศึกษาส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มคนวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 26-30 ปี ซึ่งคนกลุ่มนี้ผ่านการเรียนรู้ชีวิต ผ่านการลองผิดลองถูก มีประสบการณ์ชีวิตในเรื่องต่างๆ มาในระดับหนึ่งแล้ว ไม่ใช่วัยรุ่นที่เป็นวัยแห่งการเริ่มต้นเรียนรู้ชีวิต ดังนั้น ข้อคิดที่สอดแทรกอยู่ในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัว หรือเรื่องทั่วไปเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างอาจจะรับรู้ และเรียนรู้มาจากแหล่งอื่นแล้ว หรืออาจจะเคยผ่านเหตุการณ์ หรือประสบการณ์นั้นมาด้วยตัวเอง การนำไปปรับใช้โดยตรงจึงพบในสัดส่วนที่น้อย ประกอบกับวัยที่โตขึ้น การที่จะให้แสดงความรัก ความห่วงใยคนในครอบครัวอย่างเปิดเผยเหมือนกับในละคร ทั้งๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อน อาจจะทำให้รู้สึกเขินอาย จึงคงพฤติกรรมเดิมของตัวเองต่อไป แต่ลึกๆ ในใจก็มีความคิดที่อยากจะทำเหมือนกับในละคร แต่ยังไม่มีเวลาที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการรับรู้ประโยชน์ แต่ไม่ได้นำข้อคิด หรือวิธีการที่นำเสนอในละคร มาปรับใช้ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกในครอบครัว โดยตรงและสม่ำเสมอ แต่ก็ได้สะท้อนบทบาทของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวจากพฤติกรรมการชมละคร (Viewing Behavior) ของกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้นั่งดูละครคนเดียว แต่จะดูกับสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวโดยการใช้เวลาช่วงที่ดูละครอยู่ด้วยกัน ซึ่งการอยู่บ้านเดียวกัน ไม่ได้หมายความว่าสมาชิกทุกคนในบ้านจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ หรือพูดคุยกัน เพราะต่างคนต่างก็มีโลกส่วนตัว แต่ละครโทรทัศน์แนวเบาสมองได้เชื่อมโลกส่วนตัวของทุกคนให้มาเป็นโลกเดียวกัน นั่งดูละครด้วยกัน พูดคุย หัวเราะ สนุกสนานไปกับเรื่องราวและมุขตลกที่สอดแทรกอยู่ในละคร บางครั้งก็มีการหยิบยกเรื่องราวในเรื่องมาพูดคุย ถามความคิดเห็นกันและกัน อาจกล่าวได้ว่า ละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทำให้ทุกคนมีจุดสนใจร่วมกัน มีประเด็นพูดคุยกันมากขึ้น จะได้เห็นว่าการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่าง บางคนแตกต่างจากสมาชิกคนอื่นๆ ในบ้าน จึงมักเกิดความขัดแย้ง และไม่เข้าใจกันบ่อยๆ ด้วยเรื่องนี้ แต่สำหรับละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทุกคนสามารถนั่งดูร่วมกันได้อย่างสนุกสนาน

นอกจากจะทำหน้าที่เชื่อมโลกส่วนตัวของทุกคนให้เป็นโลกเดียวกันแล้ว ความสนุกสนาน บันเทิง และเสียงหัวเราะที่ได้รับจากการชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองนั้น ยังช่วยผ่อนคลายความเครียด ทำให้ดูแล้วอารมณ์ดี มีการนำมุขตลก ขำขันในละครมาหยอกล้อกับคนในครอบครัว หรือเพื่อนฝูง ซึ่งเมื่อทุกคนอารมณ์ดี มีความสุข ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับคนรอบข้างจึงดีตามไปด้วย รวมไปถึงการมองโลกในแง่ดี เพราะไม่ว่าจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น หนักหนาแค่ไหน ก็สามารถคลี่คลายได้ทุกครั้ง และจบลงอย่างมีความสุข

จะเห็นได้ว่า การนั่งชมละครกับครอบครัวนั้น กลุ่มตัวอย่างมักจะทำให้ความสนใจเนื้อหาของละครในแง่ของความบันเทิงเป็นหลัก สังเกตได้จากเรื่องราวที่นำมาพูดคุยกันขณะที่ชมละครส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของมุข ขำขัน เนื้อหา การกระทำที่ตลกสนุกสนานของตัวละครในเรื่องมากกว่าการนำเรื่องราวในละครมาคิด วิเคราะห์เทียบเคียงกับชีวิตจริงในลักษณะของการดูละครแล้วย้อนดูตัว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ชมละครคนเดียว จะคิดตามเนื้อหาในละครในลักษณะของการเปรียบเทียบชีวิตและครอบครัวตัวเองกับเนื้อหาหรือตัวละครในเรื่อง มีการรับรู้ประโยชน์ และจดจำข้อคิด ที่สอดแทรกอยู่ในละครได้มากกว่า สะท้อนให้เห็นว่า การชมละครร่วมกันเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวได้เป็นอย่างดีรูปแบบหนึ่ง แต่ผู้ชมจะรับรู้ประโยชน์จากละครในด้านความบันเทิงมากกว่าสาระข้อคิดที่ผู้เขียนสอดแทรกลงไป ในขณะที่ผู้ชมละครคนเดียว จะมี

การคิด วิเคราะห์ รับรู้สาระ ข้อคิดที่ปรากฏอยู่ในละครได้ดีกว่า โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวที่สอดแทรกผ่านเนื้อหา และการกระทำของตัวละครในเรื่อง เพียงแต่ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง

3. วิเคราะห์การเชื่อมโยงภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง กับชีวิตจริง จากทัศนะของผู้ชม

ด้วยลักษณะของละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง เป็นละครที่เกิดจากการสร้างสถานการณ์ขึ้นมาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น ตัวละครที่มีลักษณะ Stereotype การแสดงจึงมักโอเวอร์เกินจริงเพื่อสร้างความสนุกสนาน ฉากหลักๆ ในเรื่องมีเพียงไม่กี่ฉาก และเป็นฉากที่สร้างขึ้นมาเลียนแบบของจริง การยึดติดอยู่กับกฎ การขาดการพัฒนาของตัวละคร ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนเมื่อเทียบกับละครโทรทัศน์ทั่วไปที่มีความสมจริงในแง่ของตัวละคร เหตุการณ์ และสถานที่มากกว่า ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงมีการเชื่อมโยงภาพครอบครัวตัวเองกับครอบครัวในละครประเภทนี้น้อยมาก ส่วนมากจะเป็นการเปรียบเทียบกับครอบครัวตนเองในรูปความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวมากกว่า เช่น มีพี่ชาย น้องสาวเหมือนกัน , เป็นครอบครัวคนจีนเหมือนกัน , มีเพื่อนที่มีนิสัยคล้ายกับตัวละครบางตัวในเรื่องเหมือนกัน เป็นต้น

จากสรุปข้อมูลการวิจัย พบข้อสังเกตที่น่าสนใจอย่างหนึ่ง คือ กลุ่มตัวอย่างอ้างอิงตัวเองกับตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่อง (Personal Identification) น้อยมากเมื่อเทียบกับการเปรียบเทียบภาพครอบครัวตัวเองกับครอบครัวในละคร ทั้งๆ ที่ลักษณะตัวละครในละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง เป็นการจำลองบุคลิกลักษณะของคนทั่วไปที่มีอยู่จริงในสังคมมานำเสนอ ผู้ชมน่าจะสามารถอ้างอิงตัวเองกับตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องได้ง่ายกว่าละครโทรทัศน์ทั่วไป ซึ่งตัวละครมักจะมีนิสัยดีหรือเลวเกินจริง เช่น พระเอกจะต้องหล่อ รวย การศึกษาดี เป็นสุภาพบุรุษและหุเบา เชื้อคนง่าย ส่วนนางเอก จะต้องสวย นิสัยดี เป็นกุลสตรี ถูกรังแกก็ให้อภัย การที่ผู้ชมมักจะไม่เลือกเปรียบเทียบตัวเองกับตัวละครในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองนั้น อาจกล่าวได้ว่า โลกของละครมีขนาดเล็กกว่าโลกในความเป็นจริง จะเห็นได้ว่าตัวละครในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองแต่ละเรื่องนั้นเป็นจำลองชีวิตของคนเพียงบางกลุ่ม บางอาชีพในสังคมมานำเสนอ ในขณะที่โลกแห่งความเป็นจริงมีคนหลากหลายอาชีพ หลากหลายรูปแบบอยู่ในสังคม สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างจึงไม่เลือกที่จะเปรียบเทียบตัวเองกับตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่อง

นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองที่เน้นความสนุกสนาน บันเทิงจากการกระทำของตัวละครเป็นหลัก การแสดงของตัวละครจึงมีลักษณะที่โอเวอร์เกินจริง เพราะต้องแสดงคุณสมบัติแบบ Stereotype คือการนำเอาคุณลักษณะบางประการของคนบางกลุ่มมาเหมารวมเป็นลักษณะทั่วไป ทั้งนี้เพื่อสร้างมุขอารมณ์ขันให้เกิดขึ้น ดังนั้น การกระทำบางอย่างของตัวละครจึงเป็นสิ่งที่คนธรรมดาทั่วไปไม่ทำกันในชีวิตจริง เช่น หัวหน้าที่เป็นต่อในละครเรื่องเป็นต่อพูดจาทะลวงเป็นต่อในเชิงขู่สาว หรือการเอาแพ้มตีหัวลูกน้องเวลาไม่พอใจ นอกจากนี้ ฉากในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองก็เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้ชมไม่รู้สึกรู้สึกับเรื่องราว เนื่องจากฉากในละครประเภทนี้จะเป็นฉากที่ถูกสร้างขึ้นมา ละครเรื่องหนึ่งมักจะมีฉากสำคัญๆ เพียง 2-3 ฉาก และใช้ฉากเดิมซ้ำๆ กันทุกตอน ถึงแม้ในบางตอนจะมีการเปลี่ยนฉากเป็นสถานที่เกิดเหตุบ้าง แต่ก็ยังเป็นฉากที่สร้างขึ้นมาเลียนแบบของจริง ดูแล้วไม่รู้สึกถึงความสมจริงเมื่อเปรียบเทียบกับละครโทรทัศน์ทั่วไป ที่ใช้สถานที่จริงเป็นฉาก และมีความหลากหลายมากกว่า ผู้ชมจึงรู้สึกเชื่อและมีการเชื่อมโยงตัวเอง (อิน) กับเรื่องราวหรือตัวละครในเรื่องได้ง่ายกว่าการชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมักจะเลือกเปรียบเทียบตัวเองกับตัวละครในกรณีนี้ที่ตัวละครในเรื่องมีพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าดีและเหมาะสม และจะตำหนิการกระทำของตัวละคร ถ้ารู้สึกว่าการกระทำนั้นเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม กล่าวคือ เมื่อกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบตัวเองกับตัวละครก็จะนำตัวเองไปตัดสินเหตุการณ์นั้นๆ แทนตัวละคร สะท้อนให้เห็นว่า ในขณะที่ชมละครโทรทัศน์แนวเบาสมองนั้นกลุ่มตัวอย่างได้มีการใช้ความคิด วิเคราะห์การกระทำของตัวละครในสถานการณ์ต่างๆ และนำมาซึ่งน้ำหนักหาความเหมาะสมโดยนำมาเปรียบเทียบกับประสบการณ์หรือความรู้สะสมของตัวเอง พร้อมกับคิดหาวิธีการที่ตัวเองคิดว่าเหมาะสมมาเปรียบเทียบ ไม่ได้เชื่อตามละครไปทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของตัวละครในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองที่มักจะแสดงเกินจริง ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่เชื่อมั่นการกระทำบางอย่างที่ตัวละครสื่อออกมาว่าจะนำมาใช้ได้จริง แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่เหมาะสมก็ตาม รวมไปถึงช่วงเวลาในการเร้าอารมณ์ของละครประเภทนี้ (Drama) มีน้อยเนื่องจากเวลาออกอากาศที่มีอยู่จำกัด ผู้ชมจึงยังไม่ทันทาบประสบการณ์ตัวเองกับละคร

การเลียนแบบ และการไม่เลียนแบบภาพของครอบครัวในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองของกลุ่มตัวอย่างพบน้อยมาก ผู้วิจัยมองว่า ไม่มีครอบครัวไหนที่สมบูรณ์แบบ แม้แต่ครอบครัวในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองที่ถูกสร้างขึ้นมาก็เพื่อสะท้อนภาพความเป็นจริงของครอบครัวในสังคมปัจจุบัน ซึ่งภาพครอบครัวในละครไม่ใช่ครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ หรือเป็นครอบครัวที่บ้านแตกสาแหรกขาด ลูกๆ มีปัญหา ถึงขนาดที่กลุ่มเป้าหมายดูแล้วจะเกิดความรู้สึกอยากเลียนแบบหรือไม่อยากเลียนแบบ (Identification) เพราะปัญหาครอบครัวที่หยิบยกมานำเสนอในละครก็เป็นปัญหาที่หลากหลาย ครอบครัวอาจจะประสบอยู่หรือสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกครอบครัว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักจะพึงพอใจกับครอบครัวของตัวเองอยู่แล้ว

จากการวิเคราะห์การเชื่อมโยงภาพครอบครัวในละครกับชีวิตจริงจากทัศนะของผู้ชมสะท้อนให้เห็นว่าละครโทรทัศน์แนวเบาสมองยังไม่สามารถสร้างความรู้สึการดูละครแล้วย้อนดูตัวให้กับผู้ชมได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้ง 4 เรื่องที่ผู้วิจัยเลือกนำมาศึกษานั้น บริษัทผู้ผลิตเป็นบริษัทเดียวกัน ดังนั้นลักษณะการเขียนบท รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของละครแต่ละเรื่องอาจจะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน
2. ในส่วนของการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง ผู้วิจัยวิเคราะห์จากบทละครโทรทัศน์เป็นหลัก (Content Analysis) ไม่ได้มีสัมภาษณ์ หรือสอบถามจากคนเขียนบทโดยตรง
3. เรื่องภายในครอบครัวเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน บางครั้งผู้ให้สัมภาษณ์อาจมีการปกปิดข้อมูลส่วนตัว และไม่ขอกล่าวถึงในบางเรื่องที่ผู้วิจัยสงสัยและซักถาม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์ที่สอดแทรกในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองแต่ละตอน เนื่องจากรูปแบบของละครสามารถสอดแทรกสาระไปพร้อมกับความบันเทิง ทำให้ผู้ชมจึงรู้สึกที่ทุกปัญหาเป็นเรื่องง่าย ซึ่งในชีวิตจริงปัญหาคงไม่ได้แก้ง่ายเหมือนกับในละคร จึงเกิดความรู้สึกไม่เชื่อถือนวิธีการแก้ปัญหาในละคร จึงพบว่ากลุ่มตัวอย่างนำข้อคิดที่ได้ไปปรับใช้น้อยมากเมื่อเทียบกับการรับรู้ประโยชน์ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับบริษัทผู้ผลิตที่จะปรับปรุงเนื้อหาและการนำเสนออย่างไร จึงจะทำให้ผู้ชมรู้สึกเชื่อและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ด้วยจุดเด่นของละครโทรทัศน์แนวเบาสมองที่มีช่องว่างสามารถสอดแทรกเหตุการณ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ตลอดเวลา แต่จากการศึกษาเนื้อหาของละครโทรทัศน์แนวเบาสมอง พบว่า มีการสอดแทรกในปริมาณที่น้อยมาก ในขณะที่ผู้ชมบางกลุ่มเปิดรับชมละครแนวนี้ส่วนหนึ่ง เพราะอยากรับรู้ข่าวสาร อัปเดตเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม ดังนั้น ถ้าบริษัทผู้ผลิตสอดแทรกเหตุการณ์ในสังคมเพิ่มมากขึ้น ก็จะเป็นอีกช่องทางที่นำเสนอความเคลื่อนไหวในสังคมให้กับผู้ชมได้รับทราบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ละครโทรทัศน์แนวเบาสมองที่ผู้วิจัยเลือกนำมาศึกษานั้น เป็นละครที่ผลิตจากบริษัทผู้ผลิตในเครือเดียวกัน คือ บริษัทเอ็กแซ็กท์ และ ชินาริโอ ดังนั้น เพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอให้มีการศึกษาละครโทรทัศน์แนวเบาสมองของบริษัทผู้ผลิตหลายๆ บริษัท เพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน
2. กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเป็นหลัก เนื่องจากคนกลุ่มนี้อยู่ในสังคมเมืองและมีรูปแบบการใช้ชีวิตใกล้เคียงกับภาพครอบครัวในละครโทรทัศน์แนวเบาสมองทั้ง 4 เรื่องที่นำมาศึกษา ผลการวิจัยที่ออกมาจึงสะท้อนความคิดเห็นของคนในสังคมเมือง ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูง คือ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งถ้ามองในแง่กลุ่มเป้าหมายหลักของละครประเภทนี้ ก็คือประชาชนทั่วไป สำหรับใครที่สนใจอยากศึกษาเกี่ยวกับละครโทรทัศน์แนวเบาสมองต่อไป ผู้วิจัยขอแนะนำให้ศึกษาพฤติกรรม การรับรู้ประโยชน์ของกลุ่มคนชนชั้นกลางบ้าง เพื่อจะได้ผลการวิจัยที่แตกต่างออกไป